

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lipca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Zbigniew Strus

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku I. B.

przy uczestnictwie R. T. i Z. T.

o dział spadku i zniesienie współwłasności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 lipca 2008 r.,

zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 21 kwietnia 2008 r., sygn. akt I Ca (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2008 r. Sąd Okręgowy w Ł. odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawczynie I. B., wniesioną od postanowienia z dnia 24 stycznia 2008 r., zmieniającego postanowienie Sądu I instancji wydane w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności. Przedmiotem postępowania była nieruchomość o powierzchni 1,0001 ha, którą Sąd I instancji podzielił pomiędzy stronami postępowania za dopłatami, natomiast Sąd II instancji przyznał ją na wyłączną własność uczestnikom ze spłatą na rzecz wnioskodawczynie. Wnioskodawczynie zaskarżyła to rozstrzygnięcie w całości skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ł. Zakwestionowała zasadność odstąpienia przez Sąd II instancji od podziału nieruchomości. Jako wartość przedmiotu zaskarżenia podała kwotę 300.000 zł,

odpowiadającą wskazywanej przez nią od początku postępowania wartości przedmiotu sprawy, a także wartości przedmiotu zaskarżenia, jaką uczestnicy oznaczyli w apelacji.

Przyczyną odrzucenia skargi wnioskodawczyni było stwierdzenie przez Sąd Okręgowy, że przyjęta przez skarżącą wartość przedmiotu zaskarżenia jest zawyżona w stosunku do określonej przez sąd, na podstawie art. 684 k.p.c., wartości majątku będącego przedmiotem postępowania i nie sięga w rzeczywistości granicy 150.000 zł, od której zgodnie z art. 519 § 4 pkt 4 k.p.c. dopuszczalna jest skarga kasacyjna w sprawach o zniesienie współwłasności i dział spadku. Sporna nieruchomości jako całość oszacowana została bowiem na 127.035 zł.

Sąd II instancji zaznaczył, że zawarty w art. 684 k.p.c. obowiązek ustalenia przez sąd składu i wartości spadku powoduje, iż oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach działowych powiązane jest z wynikami postępowania i podlega kontroli sądu. Wartość tę określa zakres kwestionowanego rozstrzygnięcia. Skarżąca dąży do przyznania jej zabudowanej nieruchomości o wartości 127.035 zł, ewentualnie dokonania jej fizycznego podziału.

Wnioskodawczyni zażaliła się na powyższe postanowienie i wniosła o jego uchylenie, zarzucając nieprawidłowe przyjęcie niższej wartości przedmiotu zaskarżenia przez Sąd II instancji w sytuacji, w której strony ani Sąd nie zakwestionowały w trybie art. 25 § 1 i 2 k.p.c. wartości przedmiotu postępowania, ani wartości przedmiotu zaskarżenia podanego w apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie skarżącej opiera się na założeniu, że w postępowaniu o dział spadku i zniesienie współwłasności obowiązują ogólne reguły przewidziane w postępowaniu procesowym (art. 19 – 25, art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), to znaczy że wartość przedmiotu postępowania wskazana przez stronę jest wiążąca, jeżeli nie została zakwestionowana na wstępnym etapie procesu przez przeciwnika (art. 25 § 2 k.p.c.) lub poddana kontroli przez sąd na podstawie art. 25 § 1 k.p.c., co możliwe jest także na etapie wskazywania wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 k.p.c.).

Tymczasem w tzw. sprawach działowych, do których należą sprawy o dział spadku, o podział majątku wspólnego oraz o zniesienie współwłasności, obowiązują inne zasady. Niezmieniony pozostaje obowiązek podania przez stronę wnoszącą sprawę wartości przedmiotu sporu, a przez wnoszącego środek odwoławczy – wartości przedmiotu zaskarżenia, jednak zgodnie z postanowieniami art. 684, 567 § 3 i art. 619 § 1 k.p.c. ustalenie wartości dzielonego majątku jest w powyższych sprawach

obowiązkiem sądu, działającego w tym zakresie z urzędu. Sąd nie jest związany stanowiskiem stron, a poczynione przezeń ustalenia stanowią podstawę kontroli prawidłowości wskazanej przez stronę wartości przedmiotu postępowania (zaskarżenia) równorzędną wynikom postępowania przewidzianego w art. 25 § 1 k.p.c. W rezultacie podnoszone przez wnioskodawczynię zarzuty, oparte na założeniu, że jedyną możliwością zakwestionowania wartości przedmiotu zaskarżenia oznaczonego w skardze kasacyjnej byłoby poddanie jej kontroli w drodze przewidzianej w art. 25 k.p.c., są błędne.

Wartość przedmiotu postępowania w sprawach działowych najczęściej wyznaczona jest przez wartość udziału poszczególnych uczestników. Wyjątkowo może być wyższa, np. wówczas gdy przedmiotem postępowania są także rozliczenia z tytułu nakładów i pożytków z rzeczy wspólnej lub gdy uczestnik podważa zasadę podziału (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60 oraz z 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, nie publ.). Wartość przedmiotu zaskarżenia wyznaczana jest, jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, przez zakres, w jakim skarżący kwestionuje orzeczenie działowe. W rozpatrywanej sprawie wnioskodawczyni podważa trafność rozstrzygnięcia polegającego na nieprzyznaniu jej fizycznej części nieruchomości, a jedynie spłaty pieniężnej i dąży do zniesienia współwłasności poprzez podział nieruchomości. Jej interes majątkowy w zaskarżeniu, pomimo skierowania skargi kasacyjnej przeciwko całości rozstrzygnięcia, ogranicza się do wartości działki, o którą się ubiega, a której wartość oszacowana została na 23.048 zł. Trafne jest zatem stanowisko Sądu Okręgowego, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie sięga wymaganych 150.000 zł, co uzasadniało odrzucenie skargi kasacyjnej.

Z tej przyczyny zażalenie wnioskodawczyni podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.